

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

08.02.2024

Менделеевск ш.

КАРАР

№79

"2024 - 2026 елларга Татарстан Республикасы
Менделеевск муниципаль районында
хокук бозуларны профилактикалау буенча
комплекслы программа" муниципаль
программасын раслау турында

Менделеевск муниципаль районы территориясендә хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру һәм законлылыкны һәм хокук тәртибен ныгыту, гражданнарның иминлек дәрәжәсен күтәрү юлы белән җинаятьчелек дәрәжәсен киметү өчен нигезләр булдыру кысаларында Менделеевск муниципаль районы башкарма комитеты карар бирә:

1. 2024 - 2026 елларга Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районында хокук бозуларны профилактикалау буенча беркетелгән район комплекслы программасын расларга.
2. Әлеге Программаны үтәүче бүлекләр, учреждениеләр һәм ведомстволар җитәкчеләренә аны тулысынча һәм вакытында үтәгән өчен шәхси җаваплылыкны йөкләргә.
3. Әлеге карар аңа кул куйган көннән үз көченә керә.
4. Әлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында (www.pravo.tatarstan.ru) һәм Менделеевск муниципаль районының рәсми сайтында (www.mendelevsk.tatarstan.ru) бастырып чыгарырга (халыкка җиткерергә).
5. Үтәлешен тикшереп торуну үземдә калдырам.

Җитәкче

Р.Р.Искәндәров

Менделеевск муниципаль районы
Башкарма комитетының
2024 елның 8 февралендәге
79 номерлы карарына
1 нче номерлы кушымта

2024 - 2026 елларга
Татарстан Республикасы Менделеевск
муниципаль районында хокук бозуларны
профилактикалау буенча
комплекслы программа

ЭЧТӨЛӨГӨ

1.	Паспорт	
2.	Вэзгыятьне анализлау, Программаның максатларын һәм бурычларын нигезләү 9	
3.	Программаның максатлары һәм бурычлары, аны гамәлгә ашыру сроклары	
4.	Хокук бозуларны профилактикалауны оештыру нигезләре	
5.	Хокук бозуларны профилактикалау субъектлары эшчәнлеген координацияләү	
6.	Программалы чаралар:	
	6.1	Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районы территориясендә жинаятьчелек дәрәжәсенең кимүе
	6.2	балигъ булмаганнар белән инновацион эшләр рәвешләре һәм ысулларын куллану
	6.3	балаларны һәм яшьләрне әхлакый һәм патриотик тәрбияләүне камилләштерү
	6.4	Иректән мәхрүм итү урыннарыннан азат итүгә хөкем ителгәннәрне әзерләүне оештыру
	6.5	Жәмәгать иминлеген тәмин итүдә эчке эшләр органнары эшчәнлеген оештыру һәм жәмәгать урыннарында хокук тәртибен һәм иминлекне тәмин итү һәм жинаятыләрне ачу өчен заманча техник чаралар кертү.
	6.6	Урамнарда хокук тәртибен тәмин итү
7.	Кабул ителгән кыскартулар	
8.	Программаны финанс белән тәмин итү	
9.	Бүлекләр буенча финанс чараларын исәпләү	
10.	Программаны үтәүне оештыру һәм аны гамәлгә ашыруның барышын күзәтү	
11.	Программаны гамәлгә ашыру нәтижәләрен бәяләү	
12.	Программа чараларын үтәүчеләр	
13.	Комплекслы программаны финанслау чыганаclarы буенча финанс чараларын исәпләү	

1. 2024-2026 елларга Менделеевск муниципаль районында хокук бозуларны профилактикалау буенча комплекслы программа паспорты

Программа атамасы	2024-2026 елларга муниципаль районда хокук бозуларны профилактикалау буенча комплекслы программа <i>(алга таба - Программа)</i>
Программаның муниципаль заказчысы	Менделеевск муниципаль районы башкарма комитеты
Программаны төп эшләүчеләр	Менделеевск муниципаль районы башкарма комитеты, Менделеевск муниципаль районы башкарма комитетының яшьләр эшләр, спорт һәм туризм бүлеге, Россия Эчке эшләр министрлыгының район буенча бүлеге <i>(килешү буенча)</i>
Программаның максаты	Менделеевск муниципаль районы территориясендә хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру һәм законлылыкны һәм хокук тәртибен ныгыту, гражданның иминлек дәрәжәсен күтәрү юлы белән жинаятьчелек дәрәжәсен киметү өчен нигез булдыру
Программаның бурычлары	1. Балигъ булмаганнарның һәм яшьләрнең хокук бозуларын кисәтү, халыкны, барыннан да элек, яшьләргә һәм мәктәп яшендәге балаларга эхлакый тәрбия бирүне активлаштыру һәм камилләштерү. 2. иректән мәхрүм итү урыннарыннан азат ителгән затларны һәм жәзаларга бәйле булмаган, шул исәптән балигъ булмаганнарны һәм яшьләрне ирегеннән мәхрүм итүгә бәйле булмаган гражданның социаль адаптацияләүне һәм реабилитацияләүне тәмин итү. 3. Халык, шул исәптән балигъ булмаганнар һәм яшьләр арасында алкоголь һәм наркотик бәйлелеккә каршы көрәшкә хокук бозуларны профилактикалау эшен активлаштыру, шулай ук икътисадый юнәлештәге жинаятьләренә. 4. Жәмәгать урыннарында хокук бозуларны кисәтү һәм профилактикалау эшен оптимальләштерү һәм барлык милек рәвешләрендәге оешмаларның, шулай ук гражданның һәм ижтимагый берләшмәләренең хокук бозуларын кисәтүгә жәлеп итү. 5. Легаль булмаган миграцияне кисәтү . 6. Экстремизмны һәм террорчылыкны профилактикалау, шул исәптән яшүсмерләр һәм яшьләр арасында. 7.Менделеевск муниципаль районы территориясендә хокук бозуларны профилактикалау эшен активлаштыру.

Программаны гамэлгэ ашыру сроклары	Программа 2024-2026 ел дэвамында гамэлгэ ашырыла.	
Программаны финанслау күлэмнөре һәм чыганаclarы	Барлығы 2024-2026 елларда программа чараларын үтәүгә акчалар, Менделеевск муниципаль районы бюджеты (алга таба - район бюджеты) исәбеннән 6 562 000 сум күләмендә финанс чыгымнары планлаштырыла.	
	Ел	Менделеевск муниципаль районы органнары
	2024	2 104 000
	2025	2 224 000
	2026	2 234 000
	Барлығы:	6 562 000
Моннан тыш, чыгымнар күздә тотыла: төп финанслау өчен бүленә торган чаралар бюджеттан тыш чыганаclar акчалары; . Күрсәтелгән чыганаclarдан бирелә торган акчалар күләме фаразлау характерында була һәм, программалы чаралар исемлеген, аларны гамэлгэ ашыру срокларын һәм этапларын ирешелгән нәтижеләр нигезендә төгәлләштерүне исәпкә алып, тиешле финанс елына бюджет проектын формалаштырганда билгеләнгән тәртиптә ел саен төзәтмәләр кертергә тиеш. Программада чагылыш тапкан чараларны гамэлгэ ашыруга бюджет ассигнованиеләрен бүлеп бирү, тиешле финанс елына район бюджетында программа чараларына ассигнованиеләр расланса, гамэлгэ ашырылырга мөмкин. Тиешле финанс елына район бюджетында программа чараларына ассигнованиеләр булмаганда, финанслашу район бюджетына өстәмә керемнәр булганда һәм (яисә) бюджетның башка чыгымнары буенча бюджет ассигнованиеләре кыскартканда гамэлгэ ашырылырга мөмкин. Программа чараларын финанслау ағымдагы елда булмаган очракта, алдагы елларда финанслау Программа кысаларында, Программа чараларын үтәүгә каралган чаралар чикләрендә гамэлгэ ашырылачак. Хокук бозуларны профилактикалау эшен активлаштыру максатларында Программа тарафыннан жиңүчеләрне бүләкләүгә, бүләкләү өчен акча бүлеп бирү каралган. Әлеге программа чараларына каралган акчалар идарәләр (программа субъектлары) һәм аларның ведомство буйсынуындагы оешмалар һәм учреждениеләр катнашмаларында кабатланмый.		

Программаның бүлекләре	1. Паспорт 2. Вәзгыятьне анализлау, Программаның максатларын һәм бурычларын нигезләү 3. Программаның максатлары һәм бурычлары, аны гамәлгә ашыру сроклары 4. Хокук бозуларны профилактикалауны оештыру нигезләре 5. Хокук бозуларны профилактикалау субъектлары эшчәнлеген координацияләү 6. Программалы чаралар 7. Кабул ителгән кыскартулар 8. Программаны финанс белән тәмин итү 9. Бүлекләр буенча финанс чараларын исәпләү 10. Программаны үтәүне оештыру һәм аны гамәлгә ашыруның барышын тикшереп торы 11. Программаны гамәлгә ашыру нәтижеләрен бәяләү 12. Программа чараларын үтәүчеләр 13. Комплекслы программаны финанслау чыганаclarы буенча финанс чараларын исәпләү
Хокук бозуларны профилактикалау субъектлары	Хокук бозуларны профилактикалау субъектлары түбәндәгеләр: - башкарма хакимият органнарының жирле үзидарә органнары - Менделеевск муниципаль районы составына керүче жирлекләреннән жирле үзидарә органнары; - федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары - оешмалар, предприятиеләр, төрле милек рәвешләрендәге учреждениеләр, сәяси партияләр һәм хәрәкәтләр, ижтимагый оешмалар, төрле ассоциацияләр һәм фондлар, Менделеевск муниципаль районы территориясендә теркәлгән һәм урнашкан аерым гражданнар; - аерым гражданнар.
Хокук бозуларны профилактикалау субъектлары эшчәнлеген координацияләү	Хокук бозуларны профилактикалау субъектлары эшчәнлеген координацияләү Менделеевск муниципаль районы Башкарма комитетына йөкләнә.
Программаны гамәлгә ашырудан көтелгән нәтижеләр	Программаны гамәлгә ашыру түбәндәгеләргә мөмкинлек бирәчәк: хокук бозуларны социаль профилактикалау дәүләт системасының нәтижеләлеген арттырырга, хокук бозуларны кисәтү эшчәнлеген оештыруга предприятиеләрне,

	учреждениелэрне, барлык милек рэвешлэрэндөгө оешмаларны жэлөп итэргэ шулай ук ижтимагый оешмаларны; норматив хокукый хокук бозуларны профилактикалауны жайга салуны тээмин итү; Менделеевск муниципаль районы территориясендө жәмөгатъ тэртибен саклауны тээмин итү буенча хокук бозуларны һәм ижтимагый оешмалар профилактикасы субъектларының эшчәнлеген мәгълүмати тээмин итүне яхшыртырга; кешелэр күплөп була торган урыннарны видеокүзөтү камералары белән техника жиһазлау урамнарда һәм жәмөгатъ урыннарында кылына торган жинаятьлэрнең гомуми санын киметергэ мөмкинлек бирэчөк; балигъ булмаганнар кылган жинаятьлэрнең чагыштырма күләмен тикшерелгән жинаятьлэрнең гомуми саныннан киметергэ; балигъ булмаганнар санының үсеш темпларын киметергэ; рецидив жинаятьчелек дәрәжәсен киметергэ, ягъни элек жинаятьлэр кылган затлар тарафыннан тикшерелгән жинаятьлэрнең гомуми саныннан кылынган жинаятьлэрнең чагыштырма күләмен киметергэ; мөлкәти жинаятьлэр һәм икътисадый жинаятьлэр санының үсеш темпларын киметергэ; «көнкүреш» жинаятьчелек дәрәжәсен киметергэ, ягъни көнкүреш жирлегендө кылынган жинаятьлэрнең чагыштырма күләмен тикшерелгән жинаятьлэрнең гомуми саныннан киметергэ; исерек хәлдө кылынган жинаятьлэрнең гомуми саныннан, тикшерелгән жинаятьлэрнең гомуми саныннан чагыштырма күләмен киметергэ; наркотик һәм психотроп матдэлэрнең законсыз әйләнеше белән бәйлә жинаятьлэр санын киметергэ; юл-транспорт һәләкәтләрә санын һәм аларның нәтижэлэрен авырлыгын киметергэ; миграция агымнарын күзөтүне көчәйтэргэ, законсыз мигрантлар санын киметергэ; халыкның хокук саклау органнарына ышанычы дәрәжәсен арттырырга. яшүсмерлэр спорт клублары системасын үстерү, балигъ булмаганнар арасында жинаятьчелекне киметергэ мөмкинлек бирэчөк

2. Вэзгыятьне анализлау, Программаның максатларын һәм бурычларын нигезләү.

Менделеевск муниципаль районы территориясендө хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендө дәүләт сәясәтенең стратегик максаты гражданның иминлеген арттыру, профилактиканың барлык

субъектларының: Менделеевск муниципаль районы башкарма хакимияте органнарының, Менделеевск муниципаль районы составына керүче жирлекләрнең жирле үзидарә органнарының, хокук саклау органнарының, ижтимагый берләшмәләрнең һәм халыкның үзара хезмәттәшлеген оптимизацияләү юлы белән законлылыкны һәм хокук тәртибен ныгыту.

Менделеевск муниципаль районында хокук бозуларны профилактикалау проблемасын хәл итүгә максатчан якын килүне гамәлгә ашыру криминал процессларны комплекслы тоткарлауга һәм криминал киеренкелекне үстерүне норматив хокукий базаны камилләштерү юлы белән булдырмауга, хокук бозуларны профилактикалау һәм халыкның барлык төркемнәрен хокук тәртибен тәмин итүгә жәлеп итү өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру чараларын оештыруга юнәлтелгән.

Озак сроклы программа 2017-2020 елларга «Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районында хокук бозуларны профилактикалау буенча комплекслы программаның *(алга таба - Комплекслы программа)*» дэвამы булып тора.

2021 елда теркәлгән жинаятъләр санының 2% ка диярлек (339 дан 345 кә кадәр) артуы күзәтелде, шул исәптән 16% тан артык авырлык (154 тән 179 га кадәр), милеккә каршы жинаятъләр 21% ка (163 дән 198 гә кадәр), урлау 10% ка диярлек (102 дән 112 гә кадәр), банк счөтыннан урлау 24% ка (25% тан 31 кадәр), урлап алып китүләр 50% ка (4 тән алып 6 га кадәр), урлашу 85% тан артыкка (34 тән 63 кә кадәр), шул исәптән кәрәзле элемент чараларын һәм интернет челтәрен кулланып 100% ка (28 дән 56) арткан.

Теркәлгән авыр һәм аеруча авыр жинаятъләр 50 %ка (18 дән 9га) уртача авырлыктагы 9 %ка 100 дән 91 гә) кимеде. 24% тан артыкка (97 дән 73 кә кадәр) шәхескә каршы кылынган жинаятъләр саны кимегән, шул исәптән 2 дән 1 гә үтерү, 5 тән алып 3 кә кадәр сәламәтлеккә авыр зыян китерү.

2021 елда районда наркотиклар белән бәйлә вәзгыять элөгә категориядәгә жинаятъләр санының 40 %ка кимүе (12 дән 20 гә), шул исәптән РФ Жинаят кодексының 228.1 маддәсө буенча - 16 дан 7 гә кадәр.

2021 елда көчлөләр һәм талаулар кылу фактлары, шулай ук корал кулланып кылынган жинаятъләр теркәлмәгән.

2022 елда теркәлгән жинаятъләрнең гомуми санының 7% ка диярлек кимүе күзәтелгән (345 тән 322 гә кадәр), шул исәптән авыр жинаятъләр 24% ка (66 дан 50 гә кадәр), уртача авырлыктагы 30% ка (91 дән 63 кә кадәр). Моннан тыш, сәламәтлеккә аңлы рәвештә зыян китерү саны 3 тән 2 гә кадәр кимегән, милеккә каршы жинаятъләрнең 7% ка диярлек (198 елдан 185 кә кадәр), шул исәптән 27% ка (112 дән 81 гә кадәр) һәм банк счөтыннан урлау 39% ка (31 дән 19 га кадәр) кимегән.

Якынча 78% ка (9дан 16 га кадәр) авыр һәм аеруча авыр жинаятъләр саны арткан, шулай ук 8% ка (179 дан 193 га кадәр) аларның уртача авырлыктагы күләме арткан. Моннан тыш, шәхескә каршы кылынган жинаятъләрнең 4% тан артыкка (73 тән 76 га кадәр) артуы күзәтелә, шул исәптән 1 дән 2 гә кадәр кылынган үтерүләр, 36% ка (63 дән 86) мошенниклык, шул исәптән 40% ка (56-78) кәрәзле элемент һәм Интернет челтәрө кулланып.

Районда нарковэзгыять 2022 елда элге категориядэге жинаятьлэр санының 17 %ка (12дэн 14 кэ кадэр) артуы белэн характерланган, шул исэптэн 228 РФ ЖК 228.1 маддэсе буенча 7 жинаять кылынган, бу узган ел дэрэжэсендэ.

2022 елда талау фактлары, складлардан урлау, автототранспорт урлау, шулай ук корал кулланып кылынган жинаятьлэр теркэлмэгэн.

2023 елның 12 аенда Менделеевск районы территориясендэ 13% ка (322 дэн 364 кэ кадэр) теркэлгэн жинаятьлэр саны арткан. Шулай ук аларны башкаруның авырлыгы (57% ка (16 дан 25 кэ кадэр), аеруча авыры 56% ка (50 дэн 78 кэ кадэр), уртача авырлыктагы 52%ка (63 тэн 96 га кадэр), зур булмаган авырлыктан тыш (-14,5%; 193 дан 165% ка кадэр) арту күзэтелэ. Моннан тыш, шэхескэ каршы кылынган жинаятьлэр саны 7% ка (76 дан 81 гэ кадэр) арткан һәм милеккэ каршы 3% ка диярлек (185 дэн 190 га кадэр), шул исэптэн банк счёты белэн - 47% ка (19 дан 28), 2 дэн 3 кэ кадэр урлап китү, 10% ка (86 дан 95 кэ кадэр), 11,5% ка (78 дэн 87 гэ кадэр) мошениклык саны арткан, кэрэзле элемтэ һәм Интернет челтэреннэн файдаланып.

Теркэлгэн талаулар саны кимегэн (3 дэн 2 гэ кадэр), тулаем алганда урлау (81 дэн 80 гэ кадэр), шул исэптэн 5 тэн 3 кэ кадэр фатирлар.

Районда нарковэзгыять 2023 елда элге категориядэге жинаятьлэр санының 29 %ка (14 %тан 18 %ка), шул исэптэн 5 тэн 7 жинаять РФ Жинаять кодексының 228.1 маддэсе буенча 7 жинаять кылынган, бу узган ел дэрэжэсендэ.

2023 ел нэтижэлэре буенча жэмэгать урыннарында кылынган жинаятьлэр саны 3 ел өчен минимумга житте. 2021 елда - 63, 2022 елда - 81, 2023 елда - 59. урамнарда кылынганнар саны белэн шундый ук хэл - 2021 елда - 33, 2022 елда - 43, 2023 елда - 24.

Ижтимагый куркынычсызлык торышына гражданнарның, балалар һәм яшүсмерлэрнең, балигь булмаган хокук бозучыларның аерым социаль адаптацияләнмэгэн категориялэре нык тискэре йогынты ясый. 2021 елда балигь булмаганнар тарафыннан 8 жинаять эшлэнгэн; 2022елда - 7; 2023елда - 2.

Элек хөкем ителгәннэр тарафыннан 2021 елда 94 жинаять эшлэнгэн, 2022 елда - 71, 2023 елда - 89.

Эчкечелек киң таралган, жинаятьчелек халэтенэ йогынты ясаучы житди фактор булып кала. Эйтик, жинаятьлэрнең күп өлеше исерек килеш кылынган. 2021 елда - 91 жинаять, 2022 елда - 87, 2023 елда - 93.

Проблемаларны хэл итүнең нэтижэле механизмы - эшчэнлекне планлаштыруның программалы-максатчан ысулы, аның максатларын һәм бурычларын төгэл билгеләү, Менделеевск муниципаль районы территориясендэ хокук бозулар саны артуга китерэ торган сәбэплэрне һәм шартларны бетерү буенча килештерелгэн чаралар исемлеген сайлау. Мондый методны куллану хокук бозуларны профилактикалау бурычларын комплекслы хэл итүнең өстенлекле юнэлешлэрэндэ ресурс мөмкинлеклэрен тупларга мөмкинлек биречэк.

Программа Менделеевск муниципаль районы территориясендә хокук бозуларны профилактикалау буенча дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру буенча төп чараларның эчтәлеген билгели торган норматив документтан гыйбарәт. Хокук бозуларны профилактикалауның тәкъдим ителә торган системасы Менделеевск муниципаль районы жирле үзидарә органнарының, Менделеевск муниципаль районы составына керүче жирлекләренң жирле үзидарә органнарының, хокук саклау органнарының, ижтимагый берләшмәләренң һәм халыкның хокук бозуларга, жинаятьчелеккә, терроризмга, наркотик чараларның законсыз әйләнешенә һәм хокукка каршы башка гамәлләргә каршы көрәштә көчләрен берләшүне күздә тотта.

Программаны гамәлгә ашыру халыкның барлык катламнарын көнкүреш жинаятьчелегенә каршы көрәш чаралары комплексын тәмин итүгә жәлеп итү, актив тормыш позициясен формалаштыруга ярдәм итә торган шартлар тудыру, халык белән, беренче чиратта, балигъ булмаганнар һәм яшьләр белән мәдәни-ял итү һәм спорт-массакүләм эшләү юлы белән хокук бозуларны кисәтүнең нәтижәле механизмын булдырырга мөмкинлек бирергә тиеш. Программа балигъ булмаганнарның һәм яшьләренң даими мәшгульлек базасында хокук бозуларны профилактикалау системасы инфраструктурасын үстерүгә, балигъ булмаганнарның һәм яшьләренң, шул исәптән эчке эшләр органнарында исәптә торучы яшьләренң оешкан ялын һәм ялын тәмин итүгә юнәлдерелгән чаралар комплексын күздә тотта.

3. Программаның максатлары һәм бурычлары, аларны гамәлгә ашыру сроклары

Программаның максаты - Менделеевск муниципаль районы территориясендә хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыру һәм законлылыкны һәм хокук тәртибен ныгыту, гражданның иминлек дәрәжәсен күтәрү юлы белән жинаятьчелек дәрәжәсен киметү өчен нигез булдыру.

Программа түбәндәге төп бурычларны хәл итүне күздә тотта:

1. Балигъ булмаганнарның һәм яшьләренң хокук бозуларын кисәтү, халыкны, барыннан да элек, яшьләргә һәм мәктәп яшендәге балаларга әхлакий тәрбия бирүне активлаштыру һәм камилләштерү.

2. иректән мәхрүм итү урыннарыннан азат ителгән затларны һәм иректән мәхрүм итүгә бәйле булмаган, шул исәптән балигъ булмаганнарны һәм яшьләренә социаль адаптацияләүне һәм тернәкләндерүне тәмин итү.

3. Халык, шул исәптән балигъ булмаганнар һәм яшьләр арасында алкоголь һәм наркотик бәйлелеккә каршы көрәшкә юнәлдерелгән хокук бозуларны профилактикалау эшен активлаштыру.

4. Жәмәгать урыннарында хокук бозуларны кисәтү һәм профилактикалау эшен оптимальләштерү һәм предприятиеләренң, барлык милек рәвешләрендәге оешмаларның, шулай ук гражданның һәм ижтимагый берләшмәләренң хокук бозуларын кисәтүгә жәлеп итү.

5. Легаль булмаган миграцияне кисәтүләр

6. Экстремизмны һәм террорчылыкны профилактикалау, шул исәптән яшүсмерләр, яшьләр арасында.

7. Менделеевск муниципаль районы территориясендә хокук бозуларны профилактикалау эшен активлаштыру.

Программа 2024-2026 ел дәвамында гамәлгә ашырыла.

4. Хокук бозуларны профилактикалауны оештыру нигезләре

Хокук бозуларны профилактикалау субъектлары системасына түбәндәгеләр керә:

- Менделеевск муниципаль районының жирле үзидарә органнары
- оешмалар, предприятиеләр, төрле милек рәвешләрендәге учреждениеләр, сәяси партияләр һәм хәрәкәтләр, ижтимагый оешмалар, төрле ассоциацияләр һәм фондлар, Менделеевск муниципаль районы территориясендә теркәлгән һәм урнашкан аерым гражданнар; - **аерым** гражданнар.

Үз компетенциясе кысаларында хокук бозуларны профилактикалау субъектларының төп функцияләре:

- килеп туган криминологик вазгыятьне, территориянең үзенчәлекләрен исәпкә алып, хокук бозуларны профилактикалауның өстенлекле юнәлешләрен, максатларын һәм бурычларын билгеләү (төгәлләштерү);
- хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә планлаштыру;
- хокук бозуларны профилактикалау программаларын эшләү, кабул итү һәм гамәлгә ашыру;
- профилактика эшен турыдан-туры гамәлгә ашыру;
- хокук бозуларны профилактикалау субъектларының эшчәнлеген координацияләү;
- хокук бозуларны профилактикалау эшчәнлеген матди, финанс, кадрлар белән тәмин итү;
- профилактика буенча эш тәҗрибәсе белән уртаклашуны оештыру.

Менделеевск муниципаль районы составына керүче жирлекләренң жирле үзидарә органнары халыкның яшәү урыны буенча хокук бозуларны профилактикалау һәм профилактик йогынты ясау объектларының булу субъектлары системасы нигезен тәшкил итә. Алар профилактика йогынтысының максималь дәрәжәдә һәркем файдалана алырлык булуын, йогынты чараларының нәтиҗәлелеген, аларның житәрлек дәрәжәдә булуын, адекват һәм комплекслы булуын, кешеләр белән эшләүдә социаль контроль бердәмлеге һәм аларга ярдәм күрсәтү нигезендә индивидуаль якин килүне тәмин итәләр.

Менделеевск муниципаль районының жирле үзидарә органнары, Менделеевск муниципаль районы составына керүче жирлекләренң жирле үзидарә органнары:

- оешмаларны, учреждениеләрне һәм предприятиеләрне оештыру-хокукий рәвешләренә бәйсез рәвештә, традицион ижтимагый оешмаларны Возрождение һәм яңа ижтимагый оешмалар, профилактик юнәлештәге берләшмәләр төзү буенча эшчәнлек,
- хокук бозуларны профилактикалауда катнашу,
- ирекле нигездә төзелә торган ижтимагый оешмалар системасын төзү;
- хокук бозуларны профилактикалауда турыдан-туры катнашу;
- кешеләрне саклау һәм аларның тормышын, сәламәтлеген, намусын һәм абруен яклау;
- биналарны саклау һәм милекне яклау;
- хокук тәртибен саклау;
- гражданнарга киңәшләр эшләү, аларга хокук бозу объекты булырга куркыныч тудырмай торган башка ярдәм күрсәтү;
- хокук бозулардан зыян күргән затларга ярдәм күрсәтү;
- үз-үзен яклау алымнары һәм ысуллары турында белемнәрне тарату, гражданнарны әлегә алымнарга өйрәтү, шулай ук хокук саклау органнары белән үзара хезмәттәшлек итү кагыйдәләре һәм күнекмәләре;
- халыкның куркынычсызлыгын тәмин итү, хокук бозулардан зыян күргән затларның хокукларын һәм мәнфәгатьләрен яклау буенча дәүләт органнары эшчәнлегенә жәмәгать контролен гамәлгә ашыру.

Милекнең оештыру формасына бәйсез рәвештә оешмалар, предприятиеләр, учреждениеләр, сәяси партияләр һәм хәрәкәтләр, дини оешмалар һәм берләшмәләр, төрле ассоциацияләр һәм фондлар катнаша. Менделеевск муниципаль районының дәүләт органнары һәм жирле үзидарә органнары белән килештереп, Россия Федерациясе законнары белән билгеләнә торган чикләрдә һәм рәвешләрдә үз инициативасы буенча профилактик эшчәнлек.

5. Хокук бозуларны профилактикалау субъектлары эшчәнлеген координацияләү

Хокук бозуларны профилактикалау субъектлары эшчәнлеген координацияләү Менделеевск муниципаль районы Башкарма комитетына йөкләнә.

2 номерлы кушымта

**Татарстан Республикасы Менделеевск муниципаль районында
хокук бозуларны профилактикалау ведомствоара комиссиясе
составына керүче вазыйфалар исемлеге**

Менделеевск муниципаль районы башлыгы - комиссия рәисе
Россия Федераль иминлек хезмәтенә Татарстан Республикасы буенча идарәсе Яр Чаллы хезмәтенә Алабуга шәһәрендә урнашкан 5 нче бүлгә башлыгы-комиссия рәисе урынбасары (киләшү буенча)
Менделеевск муниципаль районы башлыгы урынбасары
Менделеевск район суды рәисе (киләшү буенча)
Менделеевск районы прокуроры (киләшү буенча)
Россия Эчке эшләр министрлыгының Менделеевск районы буенча бүлгә башлыгы - комиссия рәисе урынбасары (киләшү буенча)
Менделеевск муниципаль районы башлыгы ярдәмчесе - комиссия секретаре
Россия Тикшерү комитетының Татарстан Республикасы буенча Тикшерү идарәсенә Менделеевский районга тикшерү бүлгә жетәкчесе (киләшү буенча)
Россия Федераль миграция хезмәтенә Татарстан Республикасы буенча идарәсенә ТР Менделеевск районндагы бүлек башлыгы (киләшү буенча)
Россия Эчке эшләр министрлыгының Менделеевск районы буенча бүлгә полиция башлыгы урынбасары (жәмәгать тәртибен саклау буенча)
Татарстан Республикасы хәрби комиссариатының Менделеевск районы буенча бүлгә хәрби комиссары (киләшү буенча)
Татарстан Республикасы буенча Федераль янгын сүндерү хезмәтенә 12 нче отряды 86 нчы янгын сүндерү часте башлыгы (икләшү буенча)
Россия гадәттән тыш хәлләр министрлыгының Татарстан Республикасы буенча Баш идарәсенә күзәтчелек эшчәнлегә һәм профилактика эше идарәсенә район буенча күзәтчелек эшчәнлегә бүлгә башлыгы (киләшү буенча)
Менделеевск муниципаль районында Россия Федерациясе Федераль хезмәтенә Татарстан Республикасы буенча идарәсенә 28 нче жинаять-башкарма инспекциясе башлыгы (киләшү буенча)
Менделеевск муниципаль районы Башкарма комитеты жетәкчесе
Менделеевск муниципаль районы башкарма комитеты жетәкчесенә социаль мәсьәләләр буенча урынбасары
«Менделеевск муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф идарәсе» МКУ башлыгы
«Менделеевск муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе» МКУ башлыгы
«Менделеевск муниципаль районы Башкарма комитетының Мәдәният идарәсе» МКУ башлыгы
Менделеевск районы Башкарма комитетының икътисад, сәнәгать һәм эшкүарлык бүлгә башлыгы
Авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе башлыгы (киләшү буенча)
«Менделеевск үзәк район хастаханәсе» ДАССУ баш табибы (киләшү буенча)
«ТАТМЕДИА»ның «Менделеевск мәгълүмат үзәге» филиалы директоры (киләшү буенча)

«Менделеевсказот» ЖЧЖ генераль директоры (килешү буенча)
«Аммоний» АЖ генераль директоры (килешү буенча)
«Нептун+» ЖЧЖ директоры;
«Прикамнефть» НГДУ башлыгы (килешү буенча);
«Газпром теплоэнерго Казань «Менделеевский» ЖЧЖ филиалы директоры (килешү буенча);
Район электр челтәре башлыгы (килешү буенча);
«Менделеевскоерайпо» кулланучылар жәмгыяте идарәсе рәисе (килешү буенча);
«Татарстан Республикасы буенча Роспотребнадзор» территориаль идарәсенен Алабуга районында һәм Алабуга шәһәрендә башлык урынбасары (килешү буенча);
Куйбышев тимер юлының Идел-Кама төбәге юлының Круглопольск дистанциясе башлыгы (килешү буенча);
Менделеевск кишәрлек урманчылыгының «Алабуга урманчылык» ДКУ кишәрлек урманчысы (килешү буенча);
аучылар һәм балыкчылар жәмгыятенен аучылык белгече (килешү буенча);
Росгвардиянең Татарстан Республикасы буенча идарәсенен Түбән Кама шәһәре (Түбән Кама, Алабуга, Әгерҗе, Менделеевск, Сарман районнары буенча) лицензия-рөхсәт эше бүлекчәсенен өлкән инспекторы (килешү буенча);